Yerleşmelerin Mekânsal Organizasyonu ve Afete Dirençli Yerleşme

Cevap Anahtarı · Kısa Çözümler

KOLAY Isınma Soruları (1–10)

1. **B) Şehir**
   Hiyerarşi köy → kasaba → şehir → büyükşehir → metropol biçimindedir.

2. **A) Mekânsal organizasyon**
   Mekânsal organizasyon, yerleşmedeki unsurların düzenlenme biçimidir.

3. **D – D – Y – D**
   Engebeli arazilerde yollar kıvrımlı, konutlar yamaçlarda ve dağınıktır.

4. **I–b II–c III–a IV–d**
   OSB işlev ayrımı, toplu taşıma erişim, merkezde toplanma merkezîlik, taşkın yatağını boş bırakma doğaya uyumdur.

5. **D) Mekânsal geçiş**
   Mekânsal geçiş, bölgeler arasındaki aşamalı değişimdir.

6. **Örnek: a) Fay hatları, taşkın yatakları ve heyelan alanlarından uzak, zemini sağlam yerler seçilmeli. b) Binalar deprem yönetmeliğine uygun yapılmalı ve denetlenmeli. c) Afet anında toplanma alanı olarak kullanılabilecek yeterli park, meydan ve boş alan bırakılmalı.**
   Her başlık için riski azaltan bir özellik yazılmalıdır.

7. **E) Rastgele yapılaşma**
   Rastgele yapılaşma organizasyonun tersidir.

8. **A) Ulaşım ağı**
   Yollar ve ulaşım ağları fonksiyonları birbirine bağlar.

9. **D) Mekânsal hiyerarşi**
   Hiyerarşi yerleşmeler arasındaki basamaklı ilişkiyi gösterir.

10. **Konum, yer şekilleri, su kaynakları, iklim, ulaşım (herhangi dördü).**
    Kitapta sayılan coğrafi koşullardan dördü kabul edilir.

ORTA Pekiştirme Soruları (11–20)

11 **C) 1,8**
Mevcut: 1.200.000 m² ÷ 300.000 = 4 m²/kişi. Gerekli: 300.000 × 10 = 3.000.000 m² = 3 km². Ek: 3 - 1,2 = 1,8 km².

12 **C) 20.000**
Gerekli: 40.000 × 2 = 80.000 m². Mevcut: 12.000 + 30.000 + 18.000 = 60.000 m². Eksik: 20.000 m².

13 **D – D – Y – D**
İşlevlerin düzenli yerleştirilmesi ve iyi ulaşım zaman kaybını önler.

14 **B) Sıcak ve kurak bir kentte sokakların dar tutulup evlerin gölgelik avlular çevresinde yapılması**
Dar sokak ve avlulu ev, sıcaklıktan korunmaya yönelik iklim uyumudur.

15 **Örnek: Sorunlar: hava ve gürültü kirliliğinin konut alanlarını etkilemesi; ağır taşıt trafiğinin mahalle yollarını tıkaması (kaza ve patlama riski). Çözüm ilkesi: fonksiyonel ayrışma – sanayinin organize sanayi bölgesinde toplanması.**
Konut ile sanayinin iç içe olması fonksiyonel ayrışma eksikliğidir.

16 **E) Akarsu kenarında taşkın alanı bırakılması, setlerin geriye çekilmesi ve yağmur suyunu tutan yeşil çatılar**
Nehre alan bırakmak ve suyu kaynağında tutmak taşkın riskini azaltır.

17 **C) Zemin özelliklerine göre farklı risk taşıyan alanları ayrıntılı biçimde belirleyerek yapılaşmayı buna göre planlamak**
Mikrobölgeleme, zeminin deprem davranışını küçük ölçekte haritalar.

18 **B) Merkezîlik ve hiyerarşi**
Hizmetlerin merkezde toplanması merkezîlik ilkesidir.

19 **E) Taşkın ve su baskınına karşı su tutma alanları, setler ve drenaj sistemlerinin planlanması**
Deniz seviyesinin altındaki alanlarda baskın riski en önemli tehlikedir.

20 **D) Güneydoğusunda**
Rüzgâr kuzeybatıdan esip güneydoğuya doğru gittiği için bacalardan çıkan kirleticiler kentin üzerinden değil, kentten uzağa taşınır.

ZOR Düşünme Soruları (21–30)

21 **A) I: Düzenli, dik kesişen sokaklar – II: Kıvrımlı yollar, yamaçlara dağılmış konutlar – III: Güneye bakan, kalın duvarlı evler**

Düzlük düzenli plan, engebe kıvrımlı yol ve dağınık konut, soğuk iklim güneye bakan ve ısı kaybını azaltan kalın duvarlı ev gerektirir.

22 **C) Kararların tamamı yalnızca yapı malzemesinin kalitesiyle ilgilidir.**

Kararlar konum, açık alan ve ulaşım gibi mekânsal düzenlemelerdir; malzeme kalitesiyle sınırlı değildir.

23 **Örnek: Kaynak: Doğal çevreye uyumlu planlama ve fonksiyonel ayrışma gereksiz yol, altyapı ve arazi kullanımını önler; tarım toprakları korunur. Zaman: Konut alanlarının toplu taşımayla iş ve hizmet merkezlerine bağlanması günlük yolculuk süresini kısaltır.**

Kaynak verimliliği arazi-altyapı tasarrufu, zaman verimliliği ulaşım süresi üzerinden açıklanmalıdır.

24 **A) Açık alanların asfalt otoparklara dönüştürülmesi**

Asfalt güneş enerjisini tutarak ısı adası etkisini artırır.

25 **D – Y – D – D**

Direnç; konum, açık alan, altyapı, ulaşım ve toplumsal hazırlıkla birlikte sağlanır.

26 **B) Geniş ve alternatifli yol ağı**

Açık alanda toplanan halka yardım, ancak kesintisiz ve alternatifli yollarla ulaştırılabilir.

27 **Örnek: Tarihî kent – Üstün: kültürel kimlik korunur, yaya ölçeğinde yaşanabilir bir doku vardır. Zayıf: dar sokaklar araç trafiğine ve acil durum ulaşımına uygun değildir. Planlı kent – Üstün: ulaşım ve altyapı düzenlidir, yön bulmak kolaydır. Zayıf: tekdüze bir görünüm oluşabilir, araç bağımlılığı artabilir.**

Her yerleşme için bir güçlü ve bir zayıf yön mekânsal organizasyonla ilişkilendirilmelidir.

28 **D) Okul, hastane ve iş yerlerine ulaşmak için tek ve sıkışık bir yolun kullanılması, sanayinin konutların arasında yer alması**

Tek yola bağımlılık ve işlevlerin karışması organizasyon zayıflığıdır.

29 **E) Hastanenin tarihî kent merkezindeki eski bir çarşının içine yapılması**

Dar, sıkışık ve tarihî dokulu alan erişilebilirlik ve afet güvenliği ölçütlerine uymaz.

30 **A) Deprem, sel ve sıcak hava dalgası gibi birden çok afete karşı direncin artması**

Yapı denetimi depreme, drenaj sele, yeşil alan ise hem toplanmaya hem sıcaklık etkisine karşı direnç sağlar.